

Katona József Színház

Kecskemét

HÉTKÖZNAPI TÖRTÉNET
K É T R É S Z B E N

Bemutató: 1971. február 26.

G Á Z O L Á S

GRIGORIJ BAKLANOV

REGÉNYÉT G. LÁNYI MÁRTA
FORDÍTÁSÁNAK FELHASZNÁLÁSÁVAL
SZINPADRA ALKALMAZTA

TURIÁN GYÖRGY

Gázolás

Hétköznapi történet két részben

GRIGORIJ BAKLANOV

„Karpuhin” című kisregényét,

G. Lányi Márta fordításának felhasználásával
színpadra alkalmazta:

TURIÁN GYÖRGY

Szereplők:

Mesélő	Forgács Tibor
Nyomozó	Piróth Gyula
Vádlott	Fekete Tibor Jászai-díjas
Feleség	Vajda Viola
Barát	Áts Gyula
Áldozat	Rózsa Sándor
1. férfi	Kölgyesi György
2. férfi	Hetényi Pál
Nő	Varga Mari
Rendőr	Takács László
Bíró	Perényi László
Ügyész	Mezey Lajos
1. ülnök	Zsigrai Annamária
2. ülnök	Gyulai Antal
Ügyvéd	Budai László
Öreg pásztor	Major Pál
Teaházvezető	Borbíró Andrea
Szövetkezeti elnök	Benkóczy Zoltán
Agronómus	Trokán Péter
Gépkezelő	Basilides Barna

Díszlettervező: Csinády István Jászai-díjas

Dramaturg: Osztovíts Levente

Jelmeztervező: Poós Éva

Rendező: TURIÁN GYÖRGY

G. I.

Baklanov

1923. szeptember 11-én született szovjet orosz író. 1941-től önkéntesként vett részt a 2. világháborúban. Tanulmányait 1951-ben a Gorkij Irodalmi Főiskolán fejezte be. Azóta kizárólag irodalmi munkásságot folytat. A szovjet „új hullám” egyik vezéralakja. 1950-ben tűnt fel paraszti tárgyú novellákkal, de tehetsége igazán az 1950-es évek végén, háborús témájú regényeiben és elbeszéléseiben bontakozott ki. Ezekben a művekben a háború drámai eseményeit a szokványos harctéri regényektől eltérően megkapó, őszinteséggel, figyelemre méltó művészi igénnyel ábrázolja. Közülük legjelentősebb a Nagy Honvédő Háború kezdeti szakaszának katonai és erkölcsi megpróbáltatásait ábrázoló kisregény.

Erős, tiszta moralitás, pszichológiai árnyaltság és tragikus látásmód, megfontolt, líraiságában is koncentrált stílus, általában dísztelen realizmus jellemzi írásait, amelyeknek hőse legtöbbször a kritikus szituációban önmaga fölé emelkedő egyszerű katona. Főbb művei: A főcsapástól délre, Két tűz között, A holtak nem fogják, szégyelni magukat, Karpuhin, Alpesi ballada, Szovjet kisregények, 1968.

**Turián
György**

Grigorij Baklanov „Karpuhin” c. kisregénye a Szovjetunió határain túl is méltán aratott nagy sikert. G. Baklanov közvetlenül a regény megjelenése után a moszkvai televízió felkérésére tv-játékot írt a „Karpuhin”-ből s a mű a televízióban is elismerést szerzett az írónak.

Kisregény és televízió-siker után színházi-siker reményében határoztuk el, hogy a mű harmadik formában, színpadi játékként is jelentkezzen a Kecskeméti Katona József Színház színpadán.

Mi okozta a mű eddigi sikerét. Elsősorban, hogy örökös emberi problémákat vet fel; egyén és közösség kölcsönös felelősségének kérdéseit feszegeti. Továbbá a prózai írás drámai maggal sűrített, szinte kívánja a megelevenítést.

Ebben a kisregényben nem az egyén vétkezik környezeté ellen, nem önös érdekeit akarja érvényesíteni a közös célok kárára, hanem a közösség néhány képviselője tipor el egy teljesen ártatlan embert. Nem gonosz szándékkal; de akiknek a főhős sorsa a kezükben van, beérik azzal, hogy hivatalos feladatukat, jogi kötelezettségeiket a formák és szabályok teljes betartásával végezve ugyan; nem veszik maguknak a fáradságot, hogy a dolgok mögé nézzenek, hogy lelkiismeretük egy kis részét legalább a gépiesen végzett munka mellé kapcsolják.

Hogyan is történik mindez? Karpuhin sofőr halálra gázolja a kisváros egyik köztisztviselőjében álló tagját. Nem bűnös, mert a baleset okozója maga az áldozat. Ám a városka lakói önmaguk és a társadalom védelmében akarnak ítélkezni s ezt a gázolást elrettentő példának szánják mindazok számára, akik nem érzene felelősséget a másik ember és általában az emberi értékek iránt. A körülmények is Karpuhin ellen szólnak, sőt korábbi és jogtalan meghurcoltatásának emlékétől kísértve szinte kiszolgáltatja magát

az ellene folyó kampánynak és a legelemibb reflexei mondanak csődöt: képtelen védeni és igazolni önmagát.

A bűnösségét mindenáron bebizonyítani akaró manőverek még csak nem is feltétlen gyűlölködésből, rosszindulatból származnak, hanem egy igazságnak szűk látókörű értelmezéséből. Azok akik Karpuhin példájával akarják a bűnözést megállítani, abban a hiszemben cselekednek, hogy az egyén köteles tiszteletben tartani a közösség érdekeit, arról viszont elfeledkedeznek, hogy ugyanez megfordítva is igaz: a közösség felel az egyes emberért és semmilyen magasabb cél érdekében nem áldozhatja azt fel.

A kisregényt magam alkalmaztam színpadra. Már az első elővasáznál megfogott Karpuhin sorsa, a kisváros sajátos környezete s nagyon elgondolkoztatott több érdekes figura, akikről az alábbiakat írta G. Baklanov: „Mindannyian tisztességesek, akik ma egy Karpuhin nevű embert, aki semmiiben sem különbözik tőlük, áldozatul odavetettek. Ki tud erre magyarázatot adni? Minek ez az áldozat? Kinek lesz ettől jobb? Senki sem tudna válaszolni rá.”

Ami a regényre jellemző, — mint adaptáló és rendező — mindazt a színpadi változatról is elmondhatom. Ugyanis arra törekedtem, hogy az eredeti írást a legnagyobb hűséggel plántáljam át színpadra. Igyekeztem még a történet kronológiáját, dramaturgiai felépítését is a regény alapján, szigorú következetességgel feldolgozni. És mert az alaphoz feltétlenül ragaszkodtam, nem volt könnyű a munka. De mert tiszteltem és tiszteltem ezt a kisregényt; kötelességemnek éreztem a légkör, hangulat, figurák s főként a mondanivaló teljes hűségű feldolgozását.

A színpadi játék akárcsak az eredeti mű, egyaránt tudatosan puritán hangnemű. Az új változat a „Gázolás” címet kapta, mert ez a cím szimbolikusan magába sűríti az eredeti kisregény valamennyi lényeges, külső és belső drámai mozzanatát.

A Gázolás-ban ötvöződnek a modern formabontó és az epikus színház dramaturgiájának elemei. Egy térszínpadon, — szinte díszlet nélkül — játszik el a kétórás előadást. A térszínpad lehetőséget ad arra, hogy pillanat alatt bármilyen helyszínt, bármilyen régen megtörtént eseményt ugyanúgy felidézzünk, mint a pillanatnyi jelent. De a térszínpad s a színpadi változat arra is lehetőséget ad, hogy nemcsak a kimondott szót elevenítsük meg, hanem mindazt ami mögötte van: a gondolatokat, lelkiállapotokat is.

Az átdolgozás idején nekem, mint adaptálónak; a próbák folyamán mint rendezőnek s velem együtt sok színész kolégámnak sok élményt és örömet adott ennek a „hétköznapi történet”-nek a színpadra állítása. Ha Kedves Nézőinknek legalább feleannyit ad majd, annak mi örülünk a legjobban.

Turián György

Képek a próbáról

Részletek a Gázolásból

A MESÉLŐ: 1965. május 25-én a város bírósága ítéletet hirdetett Karpuhin vádlott ügyében, aki ittas állapotban teherautójával halálra gázolta Misakov agronómust.

A vádlott az utolsó szó jogán csak ennyit mondott:

KARPUHIN: Legyen aminek lennie kell...

Karpuhin vádlottat először vezetik Nyikonov nyomozó elé. A gondolataik elevenednek meg...

A MESÉLŐ: (a nyomozóhoz) Mit érez most?

NYOMOZÓ: Félek.

A MESÉLŐ: Fél?

NYOMOZÓ: Igen. Ettől az embertől félek. Félek, mert úgy érzem elkezdett bennem bízni.

A MESÉLŐ: (Karpuhinhoz) Maga mit érez most?

KARPUHIN: Félek.

A MESÉLŐ: Fél?

KARPUHIN: Igen. Ettől az embertől félek.

A MESÉLŐ: Miért?

KARPUHHIN: Nem is tudom...

Majd Karpuhin lassan kitárulkozik.

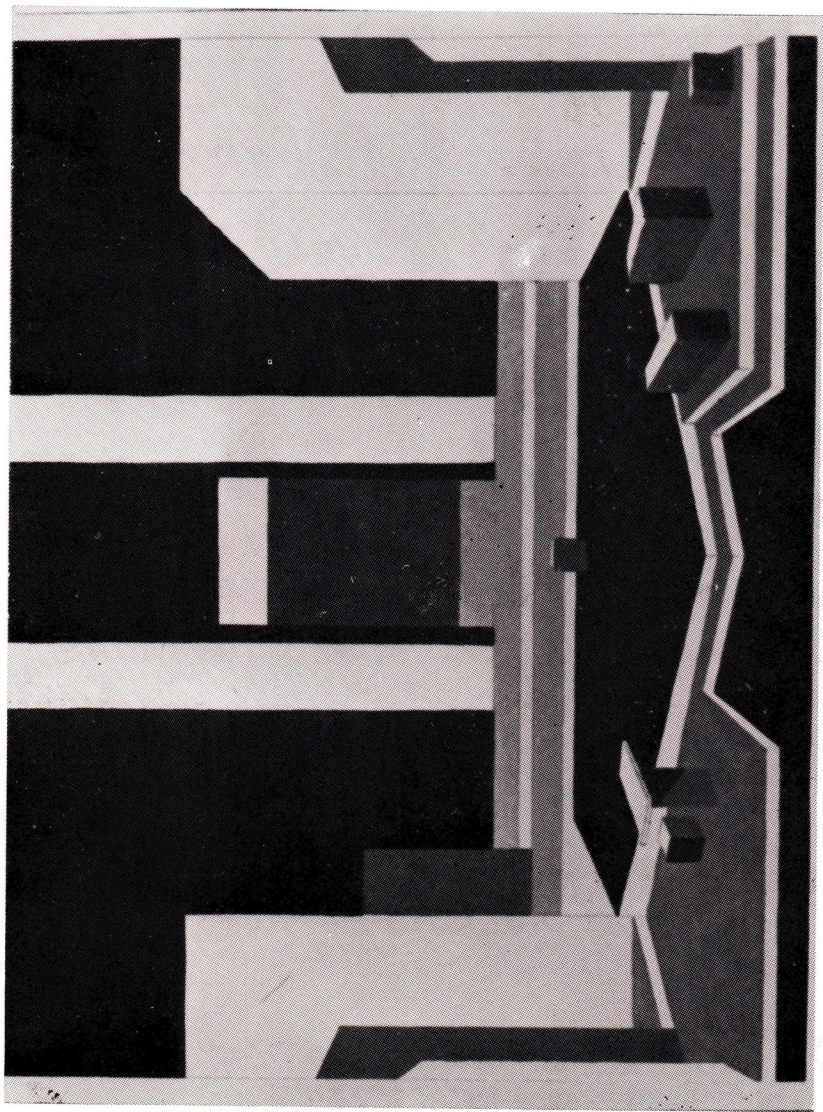
KARPUHIN: Tudja az élet lutri dolga. Ahogy az ember kifogja. Nekem balszerencsém volt: mindig jött valamilyen hullám, aztán visszalökött. Alig hogy ráléptem a gázra — stop! Piros lámpa.

A MESÉLŐ: A nyomozó egy héten keresztül nap mint nap újra és újra kihallgatott számos tanút. Néhány nap alatt kialakult az a meggyőződése, hogy Karpuhin ártatlan! Azonnal telefonálni akart az ügyésznek, de aztán a tervezett beszélgetést másnapra halasztotta. Reggel nehéz fejjel ébredt és az a tettekreész energia, amellyel az éjszaka hegyeket tudott volna megmozgatni, hangtalanul elenyészett benne. Bár próbált érvelni, de az ügyész halomra döntötte egész gondolatrendszerét. Nyikonov minden bizonyítéka összeomlott.

ÜGYÉSZ: Védeni akar? Védjen! De azt védje akit kell! Ne a bűnözőt a megérdemelt büntetéstől, hanem a társadalmat a bűnözőtől. Ez a mi közös feladatunk.

Képek a próbáról

Csinády István díszletterve

Előkészületben:

B. Thomas:

Charley néni

Zenés komédia 3 felvonásban

Rendezi:

Lovas Edit

Bemutató: március 12-én

ÁRA: 3,— Ft.